

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
14 maart 2024
Ons kenmerk
Cft 202400033
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2023

Geachte mevrouw Maduro,

Op 29 februari 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Aruba over het derde kwartaal van 2023. Op grond van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) had deze UR uiterlijk op 13 november 2023 ingediend moeten zijn.¹ Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het CAft op de derde UR 2023.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij deze reactie.

Oordeel

Het CAft gaf in zijn advies bij de tweede vastgestelde begrotingswijziging 2023 (BW) aan additionele meevallers te verwachten.³ Dit beeld wordt met de derde UR bevestigd. Het CAft verwacht dat Aruba het jaar zal kunnen afsluiten met een financieringsoverschot van ruim AWG 200 miljoen voor de collectieve sector, wat neerkomt op 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Het CAft adviseert Aruba om de meevallers in te zetten voor schuldaflossing. Dit is nodig om de budgettaire druk van de rentelasten te verlagen en ruimte te maken voor andere noodzakelijke uitgaven. Vanwege de doorwerking van het resultaat naar 2024, verzoekt het CAft u om de begroting hierop aan te passen bij de eerste BW 2024.

Toelichting

Het CAft verwacht voor 2023 een financieringssaldo van ruim 3 procent van het bbp, ruimschoots boven de norm van 1 procent van het bbp. Dit hogere financieringsoverschot komt door forse meevallers bij de directe belastingen (winst- en loonbelasting), indirecte belastingen (belasting op bedrijfsomzetten (BBO), accijnzen en invoerrechten) en overige baten (toeristenheffing en deviezenprovisie).

Ook bij de overige entiteiten van de collectieve sector doen zich meevallers voor. Zo valt het resultaat van de Aruba Tourism Authority (ATA) in 2023 AWG 20 miljoen hoger uit dan begroot.

Het CAft constateerde in zijn advies bij de BW dat Aruba in 2023 niet aan de personeelslastennorm voldoet en adviseerde de nodige maatregelen te nemen.⁴ Uit de derde UR blijkt echter dat de realisatie van de personeelslasten achterloopt op de begroting. Indien deze trend zich in het vierde kwartaal 2023 doorzet, ligt het behalen van de personeelslastennorm voor 2023 binnen bereik. De ontwikkeling van de overwerkvergoedingen, waarvoor AWG 5 miljoen extra werd vrijgemaakt bij de BW, zal daarbij bepalend zijn.

Het CAft merkt op dat de realisatie van investeringen sterk achterblijft. Tot en met het derde kwartaal 2023 is AWG 3 miljoen gerealiseerd aan investeringen, terwijl de nog uitstaande verplichtingen AWG 49 miljoen bedragen. Het CAft constateert een reëel risico op onderbesteding.

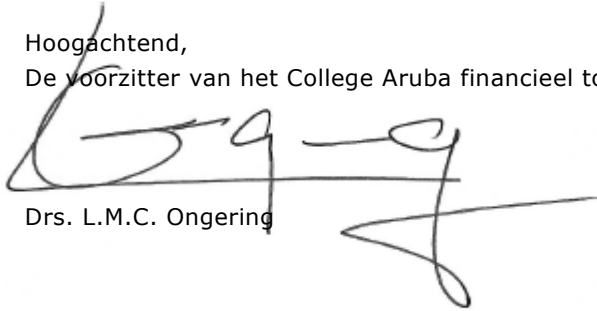
De nominale schuld van Aruba daalde, na een afname van AWG 131 miljoen in het tweede kwartaal, in het derde kwartaal verder met AWG 11 miljoen tot AWG 5.619 miljoen. De schuldquote was eind derde kwartaal 82 procent van het bbp. Met de verwachte additionele meevallers in 2023 en de financieringsoverschotten in de komende jaren kan Aruba de nominale schuld substantieel verder verlagen. Hiermee komt het realiseren van de norm voor de schuldquote van 70 procent van het bbp in 2027 binnen handbereik. Dit is positief. Verlaging van de schuld blijft van belang, gelet op de hoge rentelasten die in 2023 17 procent van de begroting bedragen en in 2024 verder oplopen. Het CAft merkt verder op dat aan het einde van het derde kwartaal ongeveer 51 procent van de nationale schulden op de binnenlandse markt is geplaatst. Dit maakt de begroting minder gevoelig voor renteontwikkelingen. Ook dit is positief.

Tot slot blijft het CAft het belang benadrukken van een tijdige aanlevering van de uitvoeringsrapportages. Ondanks meerdere verzoeken van het CAft om de termijn zoals opgenomen in de LAft voor aanlevering van de UR aan te houden, is ook de derde UR met forse vertraging aangeleverd.⁵ Doordat de uitvoeringsrapportages inmiddels stelselmatig te laat worden aangeleverd, worden zowel het CAft als de Staten van Aruba, beperkt in de mogelijkheid om gedurende het jaar te kunnen toetsen of de begroting nog realistisch is of juist aanpassing behoeft. De Staten worden hiermee belemmerd in hun budgetrecht.

Kenmerk
Cft 202400033
Blad
3/8

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerin', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right of the line.

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van het derde kwartaal voor de jaren 2021-2023. Daarnaast wordt de BW voor 2023 van Aruba weergegeven.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen AWG) ⁶

	Realisatie 3e UR 2021	Realisatie 3e UR 2022	Realisatie 3e UR 2023	BW 2023	Percentage ten opzichte van de BW 2023
Baten	766	962	1,234	1,659	74
Directe belastingen	279	370	441	548	81
Indirecte belastingen	365	436	533	723	74
Overige baten	122	156	260	388	67
Lasten	1,263	1,041	1,105	1,522	73
Personeelslasten	317	321	347	467	74
Goederen en diensten	132	137	141	209	67
Rente	191	191	201	263	77
Subsidie	147	147	160	224	72
Overdrachten	285	110	119	174	68
Bijdragen en afschrijvingen	190	133	137	185	74
Exploitatieresultaat	-497	-80	129	137	94
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	28	30	29	42	68
Kapitaaluitgaven	21	22	20	113	23
Resultaat kapitaaldienst	7	8	9	-71	-23
Financieringssaldo land	-490	-72	138	66	144

Bron: derde uitvoeringsrapportages 2021-2023 en BW 2023 van Aruba.

Baten

De totale baten tot een met het derde kwartaal zijn in 2023 met AWG 272 miljoen gestegen ten opzichte van 2022. Deze toename is vooral toe te schrijven aan verschillende belastingen, waaronder de loonbelasting, dividendbelasting, winstbelasting, en de BBO. De toename in loonbelasting wordt door Aruba verklaard door de stijging van de salarissen. Wat de winstbelasting betreft, hebben sectoren zoals banken, hotels, en de detailhandel in de levensmiddelenbranche aanzienlijke winsten gerapporteerd in hun voorlopige aangiftes van 2022, wat de significante stijging verklaart. Ook liet de dividendbelasting een groei zien van AWG 16 miljoen in vergelijking met 2022. De stijging van AWG 72 miljoen bij de BBO en BAVP ten opzichte van het derde kwartaal van 2022 kan met name worden toegeschreven aan de verhoging van de BBO met 1 procent per 1 januari 2023.

Bij de overige baten is de post rechten, boeten en overige achtergebleven ten opzichte van de begroting, voornamelijk als gevolg van de lagere realisatie bij de terug te vorderen loonsubsidie. De niet-belastingopbrengsten zijn met AWG 69 miljoen gestegen

ten opzichte van 2022, met name door hogere ontvangsten uit toeristenheffing (AWG 44 miljoen). Ook toont de post overige ontvangsten een realisatie van 80 procent ten opzichte van de begroting. Deze toename is deels veroorzaakt door hogere ontvangsten uit de deviezenprovisie, AWG 12 miljoen.

Lasten

De gerealiseerde lasten bedroegen tot en met het derde kwartaal AWG 1.105 miljoen. In vergelijking met het derde kwartaal 2022 zijn de lasten AWG 64 miljoen hoger. Dit is met name toe te schrijven aan hogere personeelslasten, subsidies, rente en overdrachten.

Aan het einde van het derde kwartaal bedroegen de personeelslasten AWG 347 miljoen. De toename ten opzichte van 2022 is voornamelijk het gevolg van de volledige afbouw van de salariskorting. Het CAft merkt op dat de vergoedingen voor overwerk in het derde kwartaal met AWG 0,7 miljoen zijn toegenomen, ondanks een daling van 3,5 procent in het aantal overuren. Deze toename kan worden verklaard door een stijging van de salarissen. Het CAft heeft in zijn advies bij de BW de verwachting uitgesproken dat Aruba in 2023 niet aan de personeelslastennorm zou voldoen en adviseerde daarbij om de nodige maatregelen te nemen. Uit de derde UR blijkt dat de personeelslasten achterblijven op de begroting. Het is uit de derde UR niet duidelijk waardoor dit is veroorzaakt.

Vanwege de structurele onderbesteding bij de post goederen en diensten in voorgaande jaren verzocht het CAft in de vastgestelde begroting 2023 om deze post naar beneden bij te stellen.⁷ Tot en met het derde kwartaal heeft Aruba AWG 141 miljoen aan lasten voor goederen en diensten gerealiseerd, wat neerkomt op 67 procent van de begroting. Dit is lager dan de historische trend. Op basis van de UR is niet vast te stellen of de onderbesteding het gevolg is van daadwerkelijk lagere lasten of van een vertraging in het aangaan van verplichtingen. Het CAft benadrukt opnieuw dat, gezien de historische trend van onderuitputting, de post goederen en diensten structureel verlaagd kan worden.

Aan het einde van het derde kwartaal bedroegen de lasten voor subsidies AWG 150 miljoen. De toename van AWG 10 miljoen ten opzichte van 2022 is voornamelijk het gevolg van de volledige afbouw van de salariskorting voor het onderwijspersoneel. De rentelasten lieten een stijging van AWG 10 miljoen zien ten opzichte van het derde kwartaal 2022. Daarnaast zijn de rentelasten hoger uitgevallen in 2023 als gevolg van een stijging van de referentierente (SOFR). De rentelasten bedroegen AWG 191 miljoen bij de derde UR. Dit is 17 procent van de totale begrote lasten voor 2023. Ook de overdrachten lieten tot en met het derde kwartaal een stijging zien van AWG 9 miljoen ten opzichte van 2022. Deze stijging wordt onder andere veroorzaakt door de stijging van de reparatietoeslag in 2023 als onderdeel van het Belastingplan 2023.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toonde voor het derde kwartaal een positief resultaat van AWG 9 miljoen. De baten bedroegen AWG 29 miljoen en betroffen grotendeels vrijgekomen afschrijvingen. De lasten van AWG 20 miljoen bestonden voornamelijk uit verstrekte studieleningen.

De investeringen zijn bij de BW verhoogd naar AWG 52 miljoen, waarvan de realisatie in het derde kwartaal slechts 5 procent was. Bij de tweede UR wees het CAft op het risico dat de begrote investeringen niet volledig worden gerealiseerd. Het CAft merkte hierbij op dat in afgelopen jaren het begrote investeringsniveau niet is behaald, onder andere vanwege de beperkte uitvoeringscapaciteit. Het is onduidelijk of alle verplichtingen voor de investeringen in het laatste kwartaal van 2023 zijn aangegaan.

Financieel beheer

Hoewel het begrotingsproces van Aruba goed verloopt, wordt de uitvoerings- en verantwoordingsinformatie structureel te laat aangeleverd. In het kader van het Landspakket en de routekaart voor financieel beheer wordt er samen met de tijdelijke werkorganisatie gewerkt aan het verbeteren van het uitvoerings- en verantwoordingsproces. Aruba verwacht de inhaalactie voor jaarrekeningen eind 2024 af te ronden, terwijl de achterstand in kwartaalrapportages begin 2024 zal worden ingelopen.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

In tabel 2 is het voorlopige resultaat voor 2023 van de gehele collectieve sector van Aruba weergegeven, afgezet tegen de realisaties voor de jaren 2021–2023.

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ⁸

	Realisatie 3e UR 2021	Realisatie 3e UR 2022	Realisatie 3e UR 2023	BW 2023
Financieringssaldo land (A)	-490	-72	138	66
Exploitatie	-497	-80	129	137
Kapitaaldienst	7	8	9	71
Resultaat entiteiten (B)	44	81	62	42
AZV	-5	11	27	35
SVb	14	21	35	50
ATA	24	43	30	0
Serlimar	2	5	-2	0
SEPb	0	0	0	0
UA	0	0	0	0
Correcties ⁹	7	0	-28	-43
Collectieve sector (A + B)	-446	8	200	108
Tekort/overschot (% bbp)	-8%	0.1%	2.9%	1.6%
bbp	5.555	6.345	6.850	6.850

Bron: derde uitvoeringsrapportages 2021-2023 en BW 2023 van Aruba.

Het financieringsoverschot bij de derde UR 2023 bedraagt voor de collectieve sector AWG 200 miljoen. Het resultaat 2023 is positief beïnvloed door hogere overschotten bij de Sociale Verzekeringsbank (SVb), Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) en ATA. Het resultaat bij de AZV en de ATA ligt hoger dan verwacht in de BW. De AZV verwacht een resultaat van AWG 38 miljoen in 2023. Het verwachte overschot is met name toe te schrijven aan een gunstige ontwikkeling van de inkomsten (zowel premies als de belasting AZV). Het CAft merkt op dat de taakstellende besparing van AWG 60 miljoen in de zorg in 2023 naar verwachting niet volledig zal zijn gerealiseerd. De verwachting dat in 2023 AWG 51 miljoen zou worden bespaard, is in de derde UR neerwaarts bijgesteld naar AWG 29 miljoen. Het verwachte resultaat van de SVb is AWG 49 miljoen, wat met name wordt verklaard door de gunstige ontwikkeling van de premiebatens. Met de aanpassing van de toeristenheffing vanaf 2023 ontvangt het land nu vooraf middelen in plaats van achteraf via een winstuitkering van ATA. ATA verwacht bij de derde UR een resultaat van AWG 30 miljoen.

Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, aan de optimalisatie van het proces van vaststelling van de collectieve sector. Het CAft heeft weinig zicht op de voortgang van dit traject en blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Conform artikel 17 van de LAft dient het bestuur uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal een UR aan het CAft en aan de Staten te sturen. Voor de tweede UR 2023 was deze datum 12 augustus 2023.

² Op basis van op basis van artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) reageert het CAft op de eerste UR. Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de LAft aangevuld met het protocol tussen Aruba Nederland 2019-2021, getekend op 22 november 2018 en de briefwisseling tussen de regering van Nederland en de regering van Aruba houdende de verlenging van het Protocol Aruba Nederland 2019-2021 getekend op 20 januari 2022.

³ Cft, kenmerk Cft 202400003, Advies op basis van artikel 11 lid 1 LAft bij de tweede vastgestelde begrotingswijziging 2023, 5 januari 2024.

⁴ Cft, kenmerk Cft 202400003, Advies op basis van artikel 11 lid 1 LAft bij de tweede vastgestelde begrotingswijziging 2023, 5 januari 2024.

⁵ Cft, kenmerk Cft 202300072, Tijdigheid aanlevering uitvoeringsrapportage, d.d. 18 augustus 2023. Cft, kenmerk Cft 20230060, Aanlevering eerste en tweede uitvoeringsrapportage 2023, 21 juli 2023.

⁶ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁷ Cft, kenmerk Cft 202200165, Advies bij de vastgestelde begroting 2023 van Aruba, 20 december 2023.

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁹ Ter voorkoming van dubbeltellingen, worden correcties aangebracht. Zo wordt het resultaat van ATA in jaar t als dividend uitgekeerd in jaar t+1.